

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію **Калініної Анни Сергіївни**

**«Принципи співвідношення слова та музики у вокальних циклах
композиторів другої половини ХХ століття»,**

поданої на здобуття наукового ступеня

доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Питання співвідношення слова та музики у дослідженні камерно-вокальної творчості займає важливе місце у сучасному музикознавстві. Науковці шукають різні шляхи вирішення проблеми взаємодії двох мистецтв, адже вокальна музика представляється як складне, багаторівневе явище, котре вимагає пошуку певного ракурсу його розгляду. Актуальність запропонованої теми не викликає сумніву, що підтверджується відсутністю в українському музикознавстві праць, які б узагальнювали особливості співвідношення слова та музики у вокальних циклах, створених у зазначений історичний період.

Дисертація має чітку і логічну структуру, складається зі Вступу, чотирьох Розділів (9 підрозділів), Висновків, Списку використаних джерел та Додатків. Загальний обсяг роботи складає 280 сторінок, з них основного тексту – 193 сторінки. Список використаних джерел налічує 416 позицій, з них 27 – іноземними мовами, що забезпечило міцну теоретичну базу для дослідження.

В розділах дисертації цілком вирішуються поставлені у Вступі завдання. Зокрема, у Розділі 1 осмислена наукова думка з приводу теорії та поетики вірша, що є необхідним при розгляді композицій для голосу та фортепіано; продемонстровано розмаїття підходів до вивчення камерно-вокальної музики; виокремлені дослідження, де розглядається проблема співвідношення слова та музики у різних ракурсах.

На основі глибокого вивчення наукових джерел А. С. Калініною сформульовано чотири принципи співвідношення поетичного та музичного

метроритму: принципи відповідності, мовленнєвості, розбіжності та комбінування. Дисертантка зазначає: «Їхнє осягнення дозволяє зрозуміти загальну концепцію твору. У вокальній ліриці вони відзначені певними особливостями та передбачають способи роботи композитора з віршовою схемою» (с. 53).

У трьох наступних Розділах (2–4) наведені ґрунтовні аналітичні спостереження над співвідношенням віршового та музичного метроритмів у вокальних циклах українських та зарубіжних композиторів другої половини ХХ століття, які виявляють дія запропонованих у дисертації принципів у їхньому безпосередньому зв'язку із загальним комплексом стилістичних засобів. Дисертанткою надається детальний аналіз образного змісту вербальних основ та описуються ті зміни, що відбуваються у камерно-вокальному творі. Їх осмислення уможлиблюється завдяки виявленню обраних композиторами підходів при поєднанні словесного та музичного метроритмів. Теоретичну вагомість дисертаційному дослідженні додає розкриття дієвості запропонованих принципів на різному матеріалі, а саме: при аналізі творів, основою яких стали не тільки оригінальні тексти, але й перекладені, іншомовні та прозаїчні. Відзначаю, що вражає кількість розглянутих вокальних циклів, що дозволяє дисертантці створити широку панораму індивідуальних стилів у їх взаємозв'язках та відмінностях.

Сказане підтверджує теоретичну та аналітичну ґрунтовність дисертаційного дослідження А. С. Калініної, його новизну, практичну значимість, перспективність для подальших наукових розвідок. Звертає на себе увагу широка апробація матеріалів дисертації як на конференціях, так і в низці наукових статей.

У процесі читання дисертаційного дослідження виникли деякі зауваження та запитання:

1. Ви надаєте вельми розгорнутий аналіз поетичних творів Е. Дікінсон, котрі увійшли до вокального циклу А. Копленда. Чим Ви це можете пояснити, бо виникає певний дисбаланс між портретами митців у Розділі 4.

2. Мені, як вокалістці, не завжди вистачало більш розгорнутого аналізу саме вокальної мелодії. Чим аргументується досить скромна увага цій складовій камерно-вокального жанру?

3. Чи можуть ці принципи бути застосованими до інших жанрів, зокрема, хорової чи оперної музики?

4. Хоча ви про це пишете, конкретизуйте, яким чином принципи відбиваються у інших музично-мовних засобах?

Зазначені зауваження не впливають на позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження Калініної Анни Сергіївни «Принципи співвідношення слова та музики у вокальних циклах композиторів другої половини ХХ століття». Дисертація виконана на високому рівні, є завершеним, самостійним, пошуковим дослідженням та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а здобувач Анна Калініна на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 02 – Культура і мистецтво за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Доктор мистецтвознавства,
професор, професор кафедри сольного
співу та оперної підготовки
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

Н. Є. Гребенюк